

Velimir Piškorec

Filozofski fakultet, Zagreb

SAVJETOVANJE HRVATSKOGA DRUŠTVA ZA PRIMIJENJENU LINGVISTIKU “JEZIČNA NORMA I VARIJETETI”

Opatija, 8. i 9. svibnja 1998.

Uvodna pripomena

Ovogodišnje Savjetovanje Hrvatskoga društva za primijenjenu lingvistiku odvijalo se u dvije plenarne sesije te čak tri usporedne sekcije, a sudjelovalo je osamdesetak izlagača iz Hrvatske, Slovenije, Austrije, Poljske, Mađarske, Velike Britanije i Bosne i Hercegovine. Gost Savjetovanja bio je Malcolm Coulthard sa Sveučilišta u Birminghamu, koji je održao vrlo živahno i zanimljivo predavanje o forenzičnoj lingvistici, razmjerno novoj disciplini koja obuhvaća primjenu jezikoslovlja u kriminalistici. U posebnom dijelu Savjetovanja predstavljena je knjiga Jelene Mihaljević Djigunović *Uloga afektivnih faktora u učenju stranoga jezika* koju je 1998. g. izdao Filozofski fakultet u Zagrebu.

Za razliku od savjetovanja proteklih godina, na kojima su sudjelovali uglavnom stručnjaci koji se bave stranim jezicima, ove je godine nastupio velik broj izlagača s kroatističkim temama. Budući da su izlagači pojedine teme obrađivali s različitih aspekata, priređivačima je bilo teško – osim u plenarnim sekcijama – ustrojiti sekcije s jednoznačnim stožernim temama. Stoga si je sročitelj ovih redaka dopustio slobodu prikazati program Savjetovanja uglavnom s obzirom na jezičnu sastavnicu izlaganja.

Slavenski jezici

Hrvatski jezik

J. Silić promotrio je odnos hrvatskoga jezika i dijalekata, J. Granić raščlanila je odnos gradskih idioma i norme, a V. Mildner istražila je stavove prema hrvatskim govornim varijetetima. Lj. Kordić opisala je hrvatski “starovinski” govor u zapadnom Srijemu, a pravopisnu je normu u međimurskim imenima i prezimenima tematizirala A. Frančić. M. Žic-Fuchs i N. Tuđman istražile su glagole govorenja u zagrebačkom govoru. L. Tepeš proučila je govor mladih Zagrepčana, a D. Jutronić upitala se koliko zagrebački gimnazijalci razumiju tekstove sročene na urbanom splitskom govoru.

I. Pranjković govorio je o hrvatskoj jezičnoj normi i sintaktičkim inačicama, a B. Bekavac o odnosu norme i korpusa. Funkcionalnu sintaksu razgovornoga stila istražile su L. Badurina i M. Kovačević. Jezik informativno-političkih televizijskih emisija od 1966. do 1971. godine analizirala je M. Čilaš. O hrvatskom jeziku u bosansko-hercegovačkim medijima izlagala je I. Raguž.

S. Šetina je upozorila na važnost frekvencije leksičkih riječi u tehničkom korpusu, a A. Štambuk proučila odnos norme i jezika struke. M. Bratanić iznijela je teškoće pri standardizaciji hrvatskoga zrakoplovnoga nazivlja. Normu i varijaciju u hrvatskom pomorskom jeziku prikazao je B. Pritchard, a jezičnom normom u hrvatskom pomorskom

jeziku 19. stoljeća bavila se D. Stolac. O normi i varijetetima u poslovnoj komunikaciji govorila je M. Hocenski-Dreiseidl, a N. Ivanetić proučila je strukturu oporuke kao tekstne vrste.

Pojavu leksikalizacije problematizirala je s leksikološkoga i leksikografskoga aspekta B. Tafra. O standardizaciji leksika društva u tranziciji na primjeru Hrvatske izlagala je Lj. Vencel, a N. Opačić usredotočila se na riječi *djelatnik*, *izbornik*, *koštovnik* i *pripetavanje*. Frazeme u prozi u trapericama istražile su Ž. Brlobaš i M. Horvat. Referat R. Brdar-Szabo i M. Brdara bio je posvećen suptraktivnim morfološkim procesima i jezičnim varijetetima.

L. Hudeček i M. Mihaljević prikazale su tretiranje posuđenica iz engleskoga u novijim normativnim priručnicima hrvatskoga jezika, a Ž. Fink istražila je posuđenice iz engleskoga kojima se u hrvatskom i ruskom jeziku imenuju odjeća i obuća. S. Turković raščlanio je njemačke posuđenice u govoru zagrebačkih obrtnika.

Vlastita iskustva u poduci hrvatskoga jezika kao stranoga podastrijele su u zasebnim referatima Ch. Okresek, V. Požgaj Hadži i M. Smolić, a R. Fox podcrtala je važnost stranih jezika u hrvatskom turizmu.

Poljski jezik

O odnosu pogreške, jezične inovacije i norme u poljskom i hrvatskom govorila je B. Kryžan-Stanojević. Suvremenu normativnu situaciju u Poljskoj prikazala je M. Cichonska, a o zakonu o poljskom jeziku i njegovoj zaštiti izlagala je J. Sychovska-Kavedžija. N. Pintarić analizirala je uzvike u poljskom i hrvatskom, a I. Vidović glagole kretanja u hrvatskim i poljskim frazeologizmima.

Ruski jezik

I. Lukšić prikazala je legalizaciju opscenih izraza u ruskoj kulturi postsovjetskoga razdoblja, a R. Šejić uputila na mogućnost uporabe čakavskoga dijalekta u nastavi ruskoga jezika. V. Krneta usporedila je futur i voluntativ u hrvatskom i ruskom jeziku.

Slovenski jezik

M. Stabej izlagao je o normi u slovenskom jeziku, E. Kržišnik istražila je normativnost u slovenskoj frazeologiji, a P. Vitez raščlanio je odnos jezične norme i uporabe u slovenskom i francuskom.

Ostali slavenski jezici

O sociolingvističkom položaju ukrajinskoga jezika referirala je R. Trostinska, a o jezičnoj normi u Slovačkoj D. Sesar.

Germanski jezici

Engleski jezik

O kritičkom odnosu prema normi, ali i njezinoj nezaobilaznosti govorilo je D. Kalogjera, a najnovije mijene u standardnom engleskom jeziku predložila K. Gray. I. Zovko prikazala je odnos prema tuđicama u engleskom i francuskom jeziku. K. Juretić prikazala je ulogu engleskoga kao međunarodnoga jezika u suodnosu ostvarenja sna o babilonskom tornju i jezičnom imperijalizmu. O nastavi engleskoga kao međunarodnoga jezika izlagala je J. Mihaljević Djigunović, S. Komar izvijestila je o nastavi britanskoga engleskoga jezika u Sloveniji. Pogreške u uporabi člana u engleskom u govornika hrvatskoga raščlanile su J. Ančić i S. Čurković-Kalebić te M. Filipović. K. Mance referirala je o pojmu "političke ispravnosti" u engleskom jeziku. A. Perković uputila je na priopćajne nesporazume između izvornih i neizvornih govornika engleskoga jezika. N. Šalić proučila je engleski jezik

računalstva, a S. Jurin ekonomsku terminologiju u engleskom i njemačkom jeziku. Sustav komplementacije engleskoga jezika i jezičnu varijaciju prikazali su D. Kučanda, M. Brdar, M. Omazić i V. Pavičić.

O jezičnoj varijantnosti u prevođenju izlagao je V. Ivir, B. Jakovlev se bavila problematikom prevođenja s engleskoga na hrvatski, dok je M. Engelsfeld iznio svoja iskustva pri prevođenju Shakespeareova stiha na hrvatski. L. Zergollern-Miletić oprimjerila je na prijevodima (ne)poznavanje hrvatskoga jezika u studenata engleskoga jezika.

Njemački jezik

O njemačkom jeziku u Austriji izvijestio je M. Glauninger. M. Fruk proučila je članke o "ilirskom" jeziku u zagrebačkim listovima na njemačkom jeziku od 1836. do 1848. godine, a A. Mahnić-Čosić istražila zastupljenost govornoga jezika u hrvatskim udžbenicima njemačkoga jezika. B. Bosnar-Valković analizirala je njemačke složenice u gastronomiji. O najnovijoj reformi njemačkoga pravopisa govorili su, u posebnim referatima, M. Gojmerac i sročitelj ovih redaka. Tuđice tekstnoj vrsti "jelovnik" u hrvatskom i njemačkom jeziku obradila je N. Blažević.

Ostali germanski jezici

Položaj nordijskih jezika u novoj Europi prikazala je D. Maček, a N. Pavlović osvrnula se na jezičnu politiku u Republici Irskoj.

Romanski jezici

Talijanski jezik

Jezičnu normu u Italiji prikazao je Ž. Muljačić, a N. Sironić-Bonefačić istražila je jezik reklame u suvremenom talijanskom jeziku. O pomorskoj frazeologiji u talijanskom i hrvatskom jeziku govorila je I. Damiani Einwalter. Tuđicama u tršćanskoj književnosti bavila se V. Deželjin, a T. Pirjavec obradila je internacionalizme u talijanskom trgovačkom jeziku.

Francuski jezik

Lj. Dabo-Denegri izvijestila je o suvremenim strujanjima u razvoju suvremenoga francuskog jezika. D. Damić Bohač raspravljala je o normi u nastavi francuskoga jezika, a Y. Vrhovac istražila stavove učenika prema supstandardnim idiomima u nastavi francuskoga jezika.

Zaključna pripomena

Što je za pohvalu?

Kako je godišnje savjetovanje HDPL-a jedina prigoda za stručno godišnje okupljanje hrvatskih i inozemnih primijenjenih jezikoslovaca u Hrvatskoj, ne čudi što je broj sudionika iz godine u godinu sve veći. Osim već istaknute pojačane zastupljenosti kroatističkih tema, hvalevrijedna je činjenica što je u značajnom broju bio zastupljen i hrvatski jezikoslovni podmladak. Inozemni sudionici također su pridonijeli raznolikosti Savjetovanja. I to što je sjedište HDPL-a i mjesto održavanja Savjetovanja napokon premješteno izvan Zagreba, ovaj put u Rijeku, odnosno Opatiju, dalo je novi zamah okupljanju primijenjenih jezikoslovaca. Predsjednik HDPL-a Boris Pritchard i tajnica Dijana Stolac te njihovi suradnici studenti Filozofskoga fakulteta u Rijeci i djelatnici Hotela Opatija u Opatiji uložili su golem trud u besprijeckornu organizaciju Savjetovanja, pa se koristimo i ovom prigodom da im zahvalimo.

Što bi se moglo promijeniti?

Koliko god je masovnost Savjetovanja pozitivna činjenica, jer svjedoči o aktivnosti struke i njezinoj pojačanoj spremnosti za razmjenu informacija, ona je istodobno i teškoća za organizatore, ali i same sudionike. S jedne strane, odvijanje Savjetovanja u tri usporedne sekcije isključilo je mogućnost praćenja ostalih dviju trećina izlaganja. Isto tako, desetak izlaganja u jednoj sesiji i naknadna diskusija rezultirali su padom koncentracije i zamorom publike. S druge pak strane, ni sva izlaganja nisu bila na istoj razini. Neki su izlagači više pozornosti pridali što bržem iščitavanju svojih referata, a manje nazočnoj publici.

Držeći da je potrebno zadržati princip demokratičnosti, načelno bi i dalje svim zainteresiranim izlagačima trebalo omogućiti sudjelovanje na Savjetovanju. Produljenje Savjetovanja s dva na tri dana smanjilo bi zbijenost programa i pridonijelo lakšem praćenju izlaganja. Svakako bi bilo dobro da se – napose za izlagače s nižom znanstvenom kvalifikacijom – kao način izlaganja na Savjetovanju uvede kategorija postera s prezentacijom, kao npr. na skupovima prirodnjaka i medicinara. "Klasičnim" bi pak izlagačima trebalo sugerirati da, osim auditivnoga priopćajnoga kanala, obvezno rabe i vizualni, i to u obliku kratkih uručaka ili grafoskopskih folija.